

Przemysław E. Gębal  
Uniwersytet Jagielloński, Kraków  
p.gebal@wp.pl

## PROFESOR WŁADYSŁAW T. MIODUNKA – TWÓRCA KRAKOWSKIEJ SZKOŁY GLOTTODYDAKTYKI PORÓWNAWCZEJ

Problemy nauczania języka polskiego jako obcego należy umieścić wśród problemów nauczania innych języków obcych, mając na względzie zarówno to, co je łączy, jak i to, co je dzieli. Należy m.in. zwrócić uwagę na europejską specyfikę tych problemów [...]



– te słowa napisał prof. Władysław T. Miodunka w artykule zamieszczonym w tomie *Metodyka nauczania języka polskiego jako obcego* (Miodunka 1980a: 47). Takie umiejscowienie nauczania języka polskiego jako obcego, niepopularne czy wręcz osamotnione w owym czasie, oznaczało przyspieszenie przynajmniej o kilkanaście lat procesu integracji polskiej myśli glottodydaktycznej z rozwiązaniami przyjmowanymi w nauczaniu tzw. języków światowych. Zapowiadało także podjęcie kroków mających na celu rozwój glottodydaktyki polonistycznej. Glottodydaktyki, która pośród dydaktyk języków obcych w naszym kraju nie miała znaczenia przypisywanego dydaktykom języków angielskiego, niemieckiego, francuskiego czy rosyjskiego. Zmienić taki stan rzeczy nie było

łatwo. Dokonanie zmiany stało się naukowym wyzwaniem i zadaniem zawodowym prof. Miodunki. Było i jest zadaniem, któremu pozostał wierny do chwili obecnej, realizując je w działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej, promocyjnej oraz wydawniczej. Całej pracy towarzyszyła świadomość: „należy [...] zwrócić uwagę na europejską specyfikę tych problemów”.

Skąd „europejska specyfika” w latach 80. minionego stulecia, w których Polacy i ich język funkcjonowali w oderwaniu od coraz szybciej rozwijającego się świata zachodniego? A świat ten nie wykazywał szczególnego zainteresowania włączeniem naszego kraju w swoje struktury. I on, i my działaliśmy w swoich rzeczywistościach, nie wierząc, że kiedyś będziemy znowu razem. Wiarę tę musiał nosić w sobie prof. Miodunka, który od samego początku podkreślał, że przyspieszenie naszego rozwoju ułatwi dostrzeżenie i uwzględnienie w naszych dokonaniach tych elementów, które łączą nas ze światem glottodydaktyki zachodniej, i tych, które nas od niego dzielą. Racjonalne ich określenie miało prowadzić do nadrobienia istniejących zaległości, przy jednoczesnym zachowaniu wszystkiego, co własne i niepowtarzalne. Świadomość ta zrodziła się bardzo wcześnie i dla obserwatorów zewnętrznych dość niespodziewanie. Wszak europejskość, która zagościła w Polsce na dobre w 2004 r., wielu wydaje się wciąż czymś zaskakującym.

\*

Władysław Miodunka urodził się 1 stycznia 1945 r. w Wojsławiu koło Mielca. W Mielcu ukończył I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Konarskiego. W roku 1962 związał się z Krakowem, któremu do dziś pozostał wierny. W latach 1962–1967 studiował filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. W roku 1967 uzyskał stopień magistra na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Mieczysława Karasia. Sześć lat później, w roku 1973, obronił przygotowaną pod kierunkiem tego samego promotora rozprawę doktorską *Funkcje zaimków w grupach nominalnych współczesnej polszczyzny mówionej*.

O pierwszych etapach życia tyle mówi jego życiorys. Opuszczenie małego ośrodka, rozpoczęcie studiów na znaczącym uniwersytecie, podjęcie kariery akademickiej i bardzo szybkie uzyskanie stopnia doktora w wyraźny sposób zarysowują sylwetkę osoby wyjątkowej, gotowej do działalności poza funkcjonującymi powszechnie tendencjami, osoby z jasno sprecyzowanymi celami.

Gromadzony wcześniej potencjał naukowy i dydaktyczny zaczął być realizowany w końcu lat 70. Po czteroletnim pobycie we Francji, w roku 1979, W. Miodunka przedłożył na UJ rozprawę habilitacyjną, zatytułowaną *Teoria pól językowych: społeczne i indywidualne ich uwarunkowania* (1980b), i w wieku 34 lat rozpoczął karierę samodzielnego pracownika naukowego. W roku 1980 podjął brzemienne w skutkach decyzję o przejściu z Wydziału Filologicznego do pozawydziałowego Instytutu

Badań Polonijnych UJ, gdzie rok później otrzymał etat docenta. Przejście oznaczało zmianę profilu działalności badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej: stopniowe odchodzenie od językoznawstwa polonistycznego w kierunku językoznawstwa stosowanego, później – glottodydaktyki polonistycznej. Językoznawczy dorobek naukowy prof. Miodunki uzupełnia opublikowana w roku 1989 monografia *Podstawy leksykologii i leksykografii*, na podstawie której uzyskał dwa lata później tytuł profesora. Monografia ta dotyczy leksykologii i leksykografii polskiej, której dorobek po raz pierwszy został ukazany na tle leksykologii i leksykografii francuskiej, angielskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

Orientacja na Europę Władysława Miodunki i jego zainteresowanie glottodydaktyką zostały silnie wzmocnione w trakcie pobytu na Uniwersytecie Le Mirail w Tuluzie (1973–1977). Odbywając tam studia z zakresu językoznawstwa stosowanego do nauczania języka francuskiego jako obcego, uczestniczył między innymi w zajęciach prof. Paula Rivenca, współtwórcy powszechnie używanej w owym czasie metody audiowizualnej. W trakcie tego pobytu prowadził zajęcia z francuskimi studentami polonistyki i sławistyki, zdobywając doświadczenia w pracy z cudzoziemcami uczącymi się języka polskiego. Z tego okresu pochodzi często powtarzane przez niego zdanie, formułowane w sytuacjach krytycznych dla rozwoju glottodydaktyki polonistycznej w Polsce: „Wiary w sens nauczania języka polskiego jako obcego nie dali mi Polacy, ale Francuzi. Nie pozwolę więc Polakom, by mi ją odebrali”.

Kierowanie ośrodkiem kształcenia cudzoziemców na UJ prof. Miodunka przejął w roku 1978. Ten rok należy uznać za początek dużych zmian w nauczaniu polszczyzny jako języka obcego najpierw na naszym uniwersytecie, potem także w Polsce. Zmiany były rezultatem otwarcia na europejską i światową myśl glottodydaktyczną. Stanowiły w istocie załączek europeizacji glottodydaktyki polonistycznej i początek rozwoju komparatywizmu glottodydaktycznego, a tym samym krakowskiej szkoły glottodydaktyki porównawczej. Pod względem organizacyjnym był to początek tworzenia na bazie Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UJ jednostki glottodydaktycznej o charakterze naukowym, co zostało podkreślone w jej nazwie: Zakład Językoznawstwa Stosowanego do Nauczania Języka Polskiego jako Obcego.

Pójście nową drogą wymagało od Profesora podejmowania śmiałych decyzji. Rozpoczął od niepraktykowanego w owym czasie i stosunkowo niepopularnego jeszcze całkiem niedawno zatrudniania w placówce polonistycznej na stanowiskach naukowo-dydaktycznych neofilologów, przygotowanych merytorycznie do nauczania innych języków. Wszyscy nowi pracownicy byli zatrudniani w drodze konkursów. Etaty dydaktyczne zastępowano stopniowo etatami naukowo-dydaktycznymi. Zdaniem prof. Miodunki zatrudniani neofilolodzy

wnosili dobre przygotowanie z metodyki nauczania języków obcych, dobrą znajomość co najmniej dwu języków obcych oraz językową kompetencję *native speaker*

w zakresie znajomości języka polskiego. [...] Tym, co okazało się bardzo użyteczne w praktyce prowadzenia badań i nauczania, było większe uczulenie neofilologów na nowe prądy w lingwistyce, na socjo- i psycholingwistykę, na pragmalingwistykę i teorię tekstu, na nowe metodologie i techniki, także – technologie (Miodunka 1999: 36).

Posiadali zatem wiedzę i umiejętności, które zwykle były obce ówczesnym lektorom języka polskiego jako obcego.

Profesor od samego początku zwracał uwagę na konieczność uwzględniania istniejącego dorobku całej glottodydaktyki polskiej, mimo że udokumentowanych naukowo rozwiązań dydaktycznych w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego zbyt wiele nie było. Osiągnięciu tego celu służyły organizowane cotygodniowo i prowadzone przez niego od samego początku seminaria glottodydaktyczne, w których uczestniczyli pracownicy krakowskiego ośrodka będący wtedy w dominującej części polonistami. Z nieco mniejszą częstotliwością są one prowadzone do dziś. Ich zasadniczym celem była i jest w dużym stopniu konfrontacja metod, technik i stylów nauczania wypracowanych w ramach tzw. dydaktyk języków światowych z rzeczywistością teoretyczno-praktyczną istniejącą w polskich ośrodkach glottodydaktycznych. Dzięki nim lektorzy, wykładowcy i badacze języka polskiego jako obcego mieli i mają możliwość poznania badań naukowych i rozwiązań dydaktycznych stosowanych w nauczaniu języka angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rzadziej rosyjskiego.

Prof. W. Miodunka, choć wykształcony na dorobku dydaktycznym języka francuskiego jako obcego, nie ograniczał przepływu idei z glottodydaktyk innych języków. W tworzonym przez niego ośrodku zatrudnienie znaleźli także angiści, italiańczycy, germaniści oraz specjaliści w zakresie innych języków obcych.

Ważnym argumentem przemawiającym, jego zdaniem, za takim sposobem rozwoju ośrodka było stwierdzenie uniwersalnego charakteru metodyk nauczania poszczególnych języków obcych, sformułowane przez Bronisława Wieczorkiewicza. Zdaniem tego badacza nastawał czas, by polscy glottodydaktycy sięgali po zdobycze metodyk nauczania innych języków obcych.

W dotychczasowym dorobku teoretycznym cenna jest wniesiona przez B. Wieczorkiewicza świadomość „uniwersalności” metodyk nauczania języków obcych. Nie zbliżyła ona – choć powinna była zbliżyć – metodyki nauczania naszego języka do metod nauczania innych języków obcych, które śledzi się u nas z wielkim opóźnieniem. Szczytem marzeń co do polskich podręczników okazuje się bowiem konsekwentnie stosowana metoda bezpośrednia, która leży u podstaw „nowoczesnych” metod, ale która w ciągu trzydziestu powojennych lat przeszła wiele ważnych zmian

– pisał prof. Miodunka 35 lat temu (Miodunka 1980a: 66).

Od początku był świadom niezbyt dużej popularności naszego języka w ówczesnym kształceniu językowym. Jak pokazał czas, w żaden sposób nie zniechęciło go to do wprowadzania nowoczesnych europejskich metod i technik nauczania. Wśród podstawowych założeń tworzonej glottodydaktyki polonistycznej widział połącze-

nie metodyki nauczania języka polskiego jako obcego oraz jako drugiego (nauczanego w środowiskach polonijnych), co zaowocowało budowaniem zrębów wspólnej dla tych dwóch obszarów glottodydaktyki porównawczej:

Szukając odpowiedzi na pytanie, KOGO i KIEDY uczyć, należy szukać wspólnego mianownika między ludźmi polskiego pochodzenia oraz obcokrajowcami, którzy z Polską i polszczyzną nie mieli dotąd żadnego kontaktu. Wydaje się bowiem, że nieopłacalne będzie – na pewnych poziomach przynajmniej – przeprowadzenie rozgraniczeń między Polonią i resztą cudzoziemców, nieopłacalne, gdyż prowadzące do zbytnej indywidualizacji metod, a na to nawet najbogatsze państwa lansujące języki światowe nie mogły sobie dotąd pozwolić (ibid.: 67).

Przyjęta przez niego droga kształtowania glottodydaktyki polonistycznej szybko zderzyła się z odmiennymi wizjami rozwoju tej dyscypliny, tworzonymi przez specjalistów z innych ośrodków akademickich:

...w metodyce nauczania JPJO istnieją dwie przeciwstawne tendencje: jedna, [...] dążąca do przedstawienia nauczania JPJO jako fenomenu jedyne w swoim rodzaju i dlatego niedającego się porównywać z nauczaniem innych języków obcych, i druga, powiadająca wyraźnie, iż polskiego trzeba uczyć tak jak innych języków obcych, zwłaszcza światowych, rozwiązując dodatkowo problemy typowe dla języków fleksyjnych, etnicznych, małych itp. (Miodunka 1991: 150).

Ze słów Profesora wyraźnie widać, że był on świadom uprawiania w glottodydaktyce polonistycznej nowego podejścia badawczego, niezbyt popularnego w kręgach specjalistów zajmujących się nauczaniem polszczyzny. W sposób zdecydowany uzasadniał wybór swej drogi badawczej o charakterze komparatystycznym, postrzegając ją jako jedyną szansę na szybkie nadrobienie zaległości w stosunku do dydaktyk innych języków obcych, w tym także tych uprawianych w naszym kraju. Rozwijane na UJ podejście doprowadziło do szybkiego rozwoju całej glottodydaktyki polonistycznej, podczas gdy inne wizje kształtowania się tej dyscypliny nie przyniosły takich rezultatów, które moglibyśmy uznać za równie twórcze.

Obserwacja rozwoju krakowskiego ośrodka glottodydaktyki polonistycznej ukierunkowanego na komparatystyczne prowadzenie badań pozwala na wyraźne wyodrębnienie kilku etapów jego rozwoju. Poddane szczegółowym analizom opracowania i publikacje prof. Miodunki oraz jego uczniów można powiązać z trzema zarysowanymi się wyraźnie etapami: 1) eksploatacji międzynarodowej myśli glottodydaktycznej, 2) przeprowadzania badań o charakterze *stricte* komparatystycznym oraz 3) komparatystycznego wykorzystywania europejskich standardów kształcenia językowego.

Pierwszy okres – eksploatacji międzynarodowej myśli glottodydaktycznej – obejmuje prace publikowane od początku istnienia krakowskiego ośrodka, czyli od roku 1980, do połowy lat 90. minionego stulecia. Ukazały się wówczas opracowania

podstawowe, zmieniające oblicze glottodydaktyki polonistycznej. Należały do nich monografie i tomy pokonferencyjne poświęcone badaniom pól językowych i słownictwa tematycznego oraz wprowadzające podejście komunikacyjne do nauczania języka polskiego jako obcego. Spośród prac prof. Miodunki warto przywołać wspomnianą już monografię *Teoria pól językowych*, podręcznik *Prononciation polonaise pour les francophones* (1987) oraz opublikowany pod jego redakcją tom *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny* (1992), zawierający pierwsze w historii glottodydaktyki polonistycznej programy nauczania i inwentarze: gramatyczno-syntaktyczny, leksykalny, intencjonalno-pojęciowy i tematyczny. Zostały one przygotowane wysiłkiem ośrodka krakowskiego we współpracy ze specjalistami z innych ośrodków krajowych, skupionych w Komisji Ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Z końcem lat 80. XX w. pierwsi uczniowie Profesora bronią swoich dysertacji naukowych i uzyskują stopnie naukowe doktora. Ośrodek krakowski zaczyna tętnić życiem pierwszej w pełni glottodydaktycznej generacji specjalistów w zakresie nauczania polszczyzny cudzoziemców. Pod kierunkiem prof. Miodunki powstało dotąd 36 prac magisterskich oraz 19 rozpraw doktorskich. Część dysertacji doktorskich wykracza poza zasięg glottodydaktyki polonistycznej, obejmując swoim zakresem nauczanie innych języków obcych.

Stały rozwój kadry naukowej oraz decyzja o przeniesieniu Zakładu Językoznawstwa Stosowanego w 2005 r. na Wydział Polonistyki doprowadziły do zainicjowania działalności jedynej dotychczas w Polsce i w świecie Katedry Języka Polskiego jako Obcego. O szybkim jej rozwoju może świadczyć przyrost samodzielnych pracowników naukowych. W momencie powstania byli nimi jedynie prof. Władysław Miodunka oraz współpracująca z Katedrą prof. dr hab. Bronisława Ligara z Katedry Współczesnego Języka Polskiego. W ciągu 10 lat istnienia Katedry dzięki merytorycznemu wsparciu prof. Miodunki powstało 8 rozpraw habilitacyjnych. Stopień doktora habilitowanego uzyskali kolejno: Wiesław Stefańczyk (2007), Piotr Horbatowski (2009), Przemysław W. Turek (2010), Robert Dębski (2010), Anna Seretny (2011), Iwona Janowska (2012), Ewa Lipińska (2013), Przemysław Gębal (2014) oraz Waldemar Martyniuk (2014). Profesor wspierał także rozwój glottodydaktyki polonistycznej w innych ośrodkach jako recenzent w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich specjalistów zajmujących się językoznawstwem oraz glottodydaktyką. Ważną pozycją w działalności naukowej, promującej jednocześnie glottodydaktykę polonistyczną i jej reprezentantów z różnych ośrodków, było publikowanie recenzji ich monografii, podręczników i innych materiałów dydaktycznych. Znalazły się one w dorobku Jubilata, choć, jak wiemy, jako tzw. publikacje niepunktowane, stosunkowo rzadko wychodzą spod pióra samodzielnych pracowników naukowych.

Ponieważ prof. Miodunka cały czas przywiązywał szczególną wagę do wymiany myśli między poszczególnymi ośrodkami i do dyskusji naukowej ich reprezentantów, widział też głęboki sens w pisaniu recenzji, podsumowań, prac zbiorczych. Jego

szerokie horyzonty naukowe wykorzystywane są także przez specjalistów z innych środowisk naukowych: romanistów, luzytanistów i anglistów. W tym miejscu warto wspomnieć o stworzeniu przez Profesora w roku 2000 Katedry Ameryki Łacińskiej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, którą kierował do roku 2003. Jego zainteresowania luzytanistyczne były bezpośrednio powiązane z pobytem w Brazylii w latach 1995–1996. Wynikiem fascynacji Brazylią oraz tamtejszej działalności naukowej i dydaktycznej jest książka *Bilingwizm polsko-portugalski w Brazylii. W stronę lingwistyki humanistycznej* (2003), która przyczyniła się do rozwoju zainteresowania Profesora badaniem dwujęzyczności polsko-obcej oraz stworzenia na UJ liczącej się grupy badaczy tego zjawiska. Z jego pobytem w Brazylii jest także w pewnym sensie związane powstanie w roku 2009 pierwszej w Ameryce Południowej polonistyki – na Uniwersytecie Federalnym Stanu Parana w Kurytybie.

W roku 2005 z inicjatywy Jubilata zostały uruchomione na Wydziale Polonistyki UJ pierwsze w naszym kraju dwuletnie studia magisterskie w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego. W roku 2010, wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na specjalistów w zakresie nauczania dzieci i młodzieży polonijnych oraz imigranckich w Polsce, zostały one uzupełnione o odpowiednie treści kształcenia i zmieniły nazwę na „Nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego”. Kolejną inicjatywą dydaktyczną prof. Miodunki było uruchomienie w roku 2014, wspólnie z Katedrą Teorii Komunikacji prof. Jolanty Antas, nowych studiów licencjackich i magisterskich „Język polski w komunikacji społecznej”. Prowadzone wcześniej specjalizacje glottodydaktyczne zostały przeniesione na ten nowy kierunek studiów. W latach 2012–2014 we współpracy z Polskim Uniwersytem na Obczyźnie w Londynie prof. Miodunka kierował studiami podyplomowymi dla nauczycieli języka polskiego i kultury polskiej jako drugich, przeznaczonych dla nowej polskiej imigracji na Wyspach Brytyjskich.

Praca dydaktyczna to ważna część działalności Profesora. W jego przypadku kryje się za nią nauczanie obcokrajowców zarówno na macierzystej uczelni, jak i na uczelniach zagranicznych: na Uniwersytecie Le Mirail w Tuluzie (1973–1977), Uniwersytecie Wayne State w Detroit (1979–1980), Uniwersytecie Stanforda w Kalifornii (1988–1990), Uniwersytecie Federalnym Stanu Parana w Kurytybie (1995–1996), Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie (1998). Będąc tytułarnym profesorem, Władysław Miodunka prowadził zajęcia praktyczne z języka polskiego w Krakowie i za granicą. To nie zdarza się często w przypadku polskich naukowców. Rzadkością jest także opracowywanie i redagowanie serii podręczników i pomocy dydaktycznych do nauki języka. Ta działalność została podjęta przez prof. Miodunkę wraz z powstaniem Zakładu Językoznawstwa Stosowanego do Nauczania Języka Polskiego jako Obcego w roku 1980. Znana lektorom i nauczycielom języka polskiego jako obcego „zielona seria”, ukazująca się w latach 1980–1996, liczy 46 tomów będących autorskimi koncepcjami rozwiązywania różnych problemów pojawiających się w nauczaniu polszczyzny cudzoziemców. Jej kontynuatorką była wydawana

w krakowskim wydawnictwie Universitas seria „Język Polski dla Cudzoziemców”, w której w latach 1996–2011 opublikowano 34 tomy. Znalazły się wśród nich między innymi popularne w Polsce i w świecie podręczniki adresowane do odbiorców na różnych poziomach zaawansowania, w tym ważny w historii nauczania polszczyzny komunikacyjny podręcznik dla początkujących autorstwa Jubilata *Cześć, jak się masz?* (1996a). Pionierską pomocą dydaktyczną stworzoną przy udziale prof. Miodunki był także wyprodukowany przez TVP kurs wideo dla cudzoziemców *Uczmy się polskiego* (podręcznik do tego kursu został opublikowany w roku 1996). W wydawnictwie Universitas była także publikowana w latach 2004–2011 seria „Metodyka Nauczania Języka Polskiego jako Obcego”, w której ukazało się 11 tomów. Obecnie jest ona wydawana przez Księgarnię Akademicką jako „Biblioteka LingVariów. Seria Glottodydaktyka”, w której do chwili obecnej ukazało się 8 tomów.

Większość przygotowanych pod opieką Profesora prac doktorskich ma wyraźnie charakter glottodydaktyczny. Dla rozwoju glottodydaktyki porównawczej w pierwszym okresie funkcjonowania szkoły prof. Miodunki ważne były prace wprowadzające do rzeczywistości polskiej założenia dydaktyki komunikacyjnej autorstwa Urszuli Czarneckiej (1990) i Waldemara Martyniuka (1991) oraz pierwsza w glottodydaktyce polonistycznej monografia poświęcona wspomaganemu komputerowo nauczaniu języka polskiego jako obcego Roberta Dębskiego (1996). Profesor chętnie współpracował także z badaczami związanymi z językoznawstwem polonistycznym na UJ. Jedną z takich osób była Zofia Cygal-Krupa, autorka monografii *Słownictwo tematyczne języka polskiego. Zbiór wyrazów w układzie rangowym, alfabetycznym i tematycznym* (1986). Praca ta stanowiła kontynuację przeniesionej na grunt polski przez prof. Miodunkę metody gromadzenia słownictwa tematycznego z wykorzystaniem francuskiej koncepcji centrów zainteresowań.

Na drugi okres rozwoju krakowskiej szkoły glottodydaktyki porównawczej, etap przeprowadzania badań o charakterze *stricte* komparatystycznym, składają się publikacje ukazujące się od połowy lat 90. do końca pierwszej dekady XXI w. Są tu prace z zakresu semantyki i leksykografii porównawczej, dydaktyki kultury oraz metodyki nauczania sprawności i części systemu językowego polszczyzny. W okresie tym ukazują się dwa ważne tomy pod redakcją Jubilata: wprowadzająca do glottodydaktyki polonistycznej tematykę realiów i kultury w nauczania języka polskiego jako obcego *Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny – programy nauczania – pomoce dydaktyczne* (2004) oraz *Nowa generacja w glottodydaktyce polonistycznej* (2009), prezentująca fragmenty najlepszych prac magisterskich pierwszych absolwentów studiów w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego. Poza nimi w okresie tym powstały prace uczniów Profesora: Anny Seretny (1998, 2011; Seretny, Lipińska 2005), Ewy Lipińskiej (2003), Przemysława Gębala (2004, 2010) oraz Agnieszki Rabiej (2007). Konsekwentne wprowadzanie perspektywy porównawczej do działalności badawczej Katedry Języka Polskiego jako Obcego UJ nie tylko stało się „ośrodkotwórcze”, ale też w dużym stopniu wpłynęło na rozwój całej



glottodydaktyki polonistycznej. Wypełniane po kolei puste obszary glottodydaktyki polonistycznej, uzupełniane rozwiązaniami wzorowanymi na istniejących w dydaktykach innych języków, zniwelowały istniejące luki i zapóźnienia glottodydaktyki polonistycznej w stosunku do dydaktyki języków obcych w Europie i w świecie.

Rozwój glottodydaktyki polonistycznej przyspieszył wraz z integracją Polski z Unią Europejską. Zmienił się sposób uprawiania komparatywizmu glottodydaktycznego w krakowskim ośrodku, otworzył się trzeci etap rozwoju, na którym do prowadzenia badań i dydaktyki języka polskiego jako obcego wykorzystuje się europejskie standardy kształcenia językowego w wersji ESOKJ. Zaczęły powstawać prace zawierające konfrontatywne analizy nie tylko rozwiązań dydaktycznych konkretnego języka obcego, lecz także rozwiązań wspólnych dla kilku języków i całej współczesnej glottodydaktyki europejskiej.

Europejskie standardy kształcenia językowego stały się ważnym bodźcem do badań i refleksji glottodydaktycznych na polu nowych technik nauczania, głównie w odniesieniu do podejścia zadaniowego i działaniowego oraz komunikacji międzykulturowej. Przyspieszyły one powstanie pierwszej w historii glottodydaktyki polonistycznej propozycji programowej, obejmującej wszystkie poziomy zaawansowania językowego (od A1 do C2 według skali biegłości językowej ESOKJ). Programy te stały się również punktem odniesienia dla innych prac wypełniających luki w opracowaniu takich zagadnień glottodydaktycznych, jak nauczanie sprawności rozumienia ze słuchu oraz rozumienia tekstów pisanych, wykorzystanie tekstów literackich w kształceniu językowym cudzoziemców, integrowanie sprawności językowych i kompetencji lingwistycznych. Ten nurt widoczny jest przede wszystkim w pracach Iwony Janowskiej (2010, 2011), Tamary Czerkies (2012), Adriany Prizel-Kani (2012), Ewy Lipińskiej i Anny Seretny (2013), Przemysława Gębala (2013, 2014) oraz Małgorzaty Banach (2015), a także w pracach syntetycznych, podsumowujących rozwój całej glottodydaktyki polonistycznej, autorstwa prof. Miodunki (2010a, 2010b, 2013a, 2013b).

Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej zbiegło się w czasie z uruchomieniem państwowego systemu certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego. Od roku 2003 do chwili obecnej prof. Miodunka pełni funkcję przewodniczącego Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. Stworzony system testowania kompetencji i umiejętności językowych jest rozwinięciem wcześniejszej działalności ośrodka krakowskiego w zakresie opracowywania rozwiązań programowych oraz wdrażania europejskich standardów kształcenia językowego. Certyfikacja jako ogólnopolski system od samego początku stała się dla Profesora szansą na integrację całego polonistycznego środowiska glottodydaktycznego. Postrzegał ją jako bardzo ważną innowację, mającą wpływ na poprawę jakości kształcenia językowego cudzoziemców. Widział też szanse na integrację i europeizację glottodydaktyki polonistycznej, uprawianej często odmiennie w poszczególnych ośrodkach akademickich. Choć sama certyfikacja okazała się projektem dużym i trudnym, odniosła duży sukces. Świadczy o nim nieoczekiwana przez wielu jej

zwolenników, a co dopiero przeciwników, liczba przystępujących do egzaminów. Od 2004 do końca kwietnia 2014 r. egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego zdawało ponad 8700 cudzoziemców.

Rozwój glottodydaktyki polonistycznej, nie tylko w jej wymiarze porównawczym, nie osiągnęłyby dzisiejszego znaczenia na arenie międzynarodowej bez aktywnej działalności Profesora w stowarzyszeniach naukowych. W pierwszej kolejności należy przywołać zarejestrowane z jego udziałem w roku 1996 Stowarzyszenie „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury i Języka Polskiego jako Obcego, któremu przewodniczył do roku 2002. W ciągu niemal 20 lat działalności Stowarzyszenie „Bristol” zorganizowało 11 międzynarodowych konferencji naukowych poświęconych różnym aspektom procesu nauczania polszczyzny jako języka obcego. Glottodydaktyka polonistyczna znalazła swoje miejsce także na światowych kongresach polonistyki zagranicznej, których do roku 2012 zorganizowano pięć. Prof. Miodunka był też organizatorem Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Polonistycznych, zarejestrowanego w Krakowie w 2012 r.

Bogatą działalność organizacyjną prof. Miodunki wieńczą także wysokie stanowiska na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 2000–2002 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, a w okresie 2002–2008 piastował stanowisko prorektora UJ ds. polityki kadrowej i finansowej.

Działalność organizacyjna, wydawnicza i popularyzatorska prof. Miodunki wspierała najważniejszy dla niego rozwój glottodydaktyki polonistycznej. Wprowadzając ją za pośrednictwem systemu certyfikatowego do *Association of Language Testers in Europe*, zdobył dla niej miejsce wśród dydaktyk języków europejskich. Przyjęcie przed ponad 35 laty oryginalnej koncepcji rozwoju ośrodka i jej konsekwentne realizowanie doprowadziły do uznania jego działalności naukowej oraz badań prowadzonych przez jego uczniów za funkcjonowanie szkoły naukowej. W wypadku polskiej glottodydaktyki to fenomen zdarzający się rzadko, bowiem poza poznańską i warszawską szkołą lingwistyki stosowanej nie mówiono ani nie pisano o istnieniu innych szkół glottodydaktycznych. Krakowska szkoła glottodydaktyki porównawczej może być zatem uznana za pierwszą taką szkołę rozwijaną na polu glottodydaktyki polonistycznej.

Każda szkoła naukowa jest zjawiskiem historycznym – powstającym, rozwijającym się i w końcu zanikającym. Okres jej żywotności uzależniony jest od konsekwencji w realizowaniu przyjętej metody badawczej oraz od stopnia zaangażowania specjalistów tworzących szkołę w jej naukową kontynuację. Dalsza żywotność krakowskiej szkoły glottodydaktyki porównawczej zależy od wizji dalszego rozwoju glottodydaktyki polonistycznej uczniów i współpracowników Profesora. Tylko ich wiara w sens dalszego rozwoju badań porównawczych może stanowić gwarancję przetrwania i kontynuacji drogi, wytyczonej przez Jubilata przed ponad 35 laty.

Do uprawiania komparatywizmu glottodydaktycznego przekonali się tymczasem poloniści z innych ośrodków oraz specjaliści od nauczania innych języków ob-

cych. Wśród nich znajdują się m.in. sinolog Ewa Zajdler (2010), arabistka Magdalena Lewicka (2013) oraz badacze ze Słowenii i Macedonii. Glottodydaktyka porównawcza stała się także jednym z filarów działalności naukowej Zakładu Glottodydaktyki Instytutu Lingwistyki Stosowanej UW.

Leżące u podłoża powstania krakowskiej szkoły glottodydaktyki porównawczej założenie, iż „problemy nauczania języka polskiego należy umieścić wśród problemów nauczania innych języków obcych”, zostało zrealizowane i dzisiaj wydaje się czymś oczywistym. Powoli nastaje czas, w którym glottodydaktyki europejskie będą mogły korzystać z dorobku glottodydaktyki polonistycznej, reprezentowanej przez krakowską szkołę glottodydaktyki porównawczej prof. Władysława Miodunki. Tego należy życzyć Jubilatowi, glottodydaktyce polonistycznej, polskiej i europejskiej.

## Literatura

- BANACH M., 2015, *Rozumienie tekstu pisanego przez zdających egzamin certyfikacyjny na poziomie B2 w latach 2005–2008*, Kraków, rozprawa doktorska, mps.
- CYGAŁ-KRUPA Z., 1986, *Słownictwo tematyczne języka polskiego. Zbiór wyrazów w układzie rangowym, alfabetycznym i tematycznym*, Kraków.
- CZARNECKA U., 1990, *Nauczanie mówienia w języku polskim jako rozwijanie kompetencji komunikacyjnej*, Kraków.
- CZERKIES T., 2012, *Tekst literacki w nauczaniu języka polskiego jako obcego (z elementami pedagogiki dyskursywnej)*, Kraków.
- DĘBSKI R., 1996, *Komputer w nauczaniu języka polskiego. Przetwarzanie języka w programach dydaktycznych*, Kraków.
- GĘBAL P.E., 2004, *Realioznawstwo w podręcznikach do nauczania języków niemieckiego i polskiego jako obcych. Analiza porównawcza programów nauczania i pomocy dydaktycznych*, Kraków, rozprawa doktorska, mps.
- GĘBAL P.E., 2010, *Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców. Podejście porównawcze*, Kraków.
- GĘBAL P.E., 2013, *Modele kształcenia nauczycieli języków obcych w Polsce i w Niemczech. W stronę glottodydaktyki porównawczej*, Kraków.
- GĘBAL P.E., 2014, *Krakowska szkoła glottodydaktyki porównawczej na tle rozwoju glottodydaktyki ogólnej i polonistycznej*, Kraków.
- JANOWSKA I., 2010, *Planowanie lekcji języka obcego*, Kraków.
- JANOWSKA I., 2011, *Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych. Na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- LEWICKA M., 2013, *Kompetencja kulturowa i komunikacja interkulturowa w dydaktyce języka arabskiego*, [w:] B. Michalak-Pikulska, M. Lewicka (red.), *Dydaktyka języka arabskiego. Teoria – praktyka – perspektywy*, Toruń, s. 145–176.
- LIPIŃSKA E., 2003, *Język ojczysty, język obcy, język drugi. Wstęp do badań dwujęzyczności*, Kraków.
- LIPIŃSKA E., SERETNY A., 2013, *Integrowanie kompetencji lingwistycznych w glottodydaktyce*, Kraków.

- MARTYNIUK W., 1991, *Grundbaustein Polnisch. Propozycja programu nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- MIODUNKA W., 1980a, *Język polski a współczesne metody nauczania języków obcych*, [w:] J. Lewandowski (red.), *Metodyka nauczania języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
- MIODUNKA W., 1980b, *Teoria pól językowych. Społeczne i indywidualne ich uwarunkowania*, Warszawa–Kraków.
- MIODUNKA W., 1987, *Prononciation polonaise pour les francophones*, Kraków.
- MIODUNKA W., 1989, *Podstawy leksykologii i leksykografii*, Warszawa.
- MIODUNKA W., 1991 (rec.), Jan Lewandowski. *Nauczanie języka polskiego cudzoziemców w Polsce. Monografia glottodydaktyczna*, „Przegląd Polonijny” z. 4, s. 148–152.
- MIODUNKA W. (red.), 1992, *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny. Zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej*, Kraków.
- MIODUNKA W., 1996a, *Cześć, jak się masz? A Polish Language Textbook for Beginners*, Kraków.
- MIODUNKA W., 1996b, *Uczmy się polskiego. Let's learn Polish* (kurs wideo), Warszawa.
- MIODUNKA W., 1999, *Od Studium Języka Polskiego do Zakładu Językoznawstwa Stosowanego. 20 lat kształcenia cudzoziemców w Instytucie Polonijnym UJ*, [w:] W. Miodunka, J. Rokicki (red.), *Oswajanie chrząszcza w trzcinie, czyli o kształceniu cudzoziemców w Instytucie Polonijnym Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków, s. 34–48.
- MIODUNKA W.T. 2003, *Bilingualizm polsko-portugalski w Brazylii. W stronę lingwistyki humanistycznej*, Kraków.
- MIODUNKA W.T. (red.), 2004, *Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny – programy nauczania – pomoce dydaktyczne*, Kraków.
- MIODUNKA W.T. (red.), 2009, *Nowa generacja w glottodydaktyce polonistycznej*, Kraków.
- MIODUNKA W.T., 2010a, *Glottodydaktyka polonistyczna w dobie globalizacji i informatyzacji*, [w:] R. Nycz, W. Miodunka, T. Kunz (red.), *Polonistyka bez granic, t. 2: Glottodydaktyka polonistyczna – współczesny język polski – językowy obraz świata*, Kraków, s. 41–54.
- MIODUNKA W.T., 2010b, *Lingwistyczne i dydaktyczne podstawy kształcenia nauczycieli języka polskiego jako obcego*, „Lingwistyka Stosowana. Przegląd” 3, s. 87–98.
- MIODUNKA W.T., 2013a, *Innowacje w glottodydaktyce polonistycznej*, [w:] J. Mazur, A. Małyńska, K. Sobstyl (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*, Lublin, s. 23–40.
- MIODUNKA W.T., 2013b, *10-lecie certyfikacji języka polskiego jako obcego i jej wpływ na nauczanie polszczyzny cudzoziemców*, „Języki Obce w Szkole” nr 3, s. 16–22.
- PRIZEL-KANIA A., 2012, *Rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu w języku polskim jako obcym*, Kraków.
- RABIEJ A., 2007, *Specyfika nauczania języków obcych dzieci na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Kraków, rozprawa doktorska, mps.
- SERETNY A., 1998, *Definicje i definiowanie*, Kraków.
- SERETNY A., 2011, *Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych*, Kraków.
- SERETNY A., LIPIŃSKA E., 2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- ZAJDLER E., 2010, *Glottodydaktyka sinologiczna*, Warszawa.